valbeveiliging.nl

VEILIG WERKEN
OP HET DAK

Wet- en regelgeving in kaart gebracht

AllRisk valbeveiliging

VEILIG WERKEN OP HET DAK

Wet- en regelgeving in kaart gebracht

Bij het onderhoud van een pand zijn diverse partijen betrokken: de pandeigenaar, de gebruikers, de werkgever en de werknemer(s). Veilig werken tijdens onderhoud op of aan een gebouw is de (mede)verantwoordelijkheid van alle betrokken partijen. Voor verschillende situaties zijn er diverse valbeveiligingsoplossingen.

De arbeidshygiënische strategie bepaalt welke maatregelen tegen valgevaar genomen moeten worden. Dit whitepaper verkent de (recente wijzigingen in) wettelijke regelingen en normeringen die licht werpen op de zaak. Een must-read voor iedereen die op hoogte werkt of anderen opdracht geeft om op hoogte te werken.

ALGEMEEN WETTELIJK KADER

Pandeigenaren, werkgevers en werknemers zijn er samen voor verantwoordelijk dat er veilig gewerkt kan worden op het dak van een pand. De Nederlandse wet schrijft voor dat er bij werken op hoogte altijd sprake is van valgevaar en er dus maatregelen vereist zijn. Pandeigenaren, werkgevers en werknemers hebben hierin elk een eigen aandeel.

Inhoud

1. Algemeen wettelijke kader
2. Platte daken
3. Wetgeving
4. Normering
5. RI&E
6. Een praktijkvoorbeeld
7. Conclusie
8. Meer weten?

WETTELIJK KADER:

***ARBO-WET EN REGELGEVING-** ISZW (arbo-dienst) kan boetes opleggen bij niet juist opvolgen van deze wetgeving bij werkzaamheden of na een ongeval. De arbo wetgeving is opgebouwd uit: de ARBO-wet, Arbobesluit, Arbo-catalogus met branche afspraken. Voor werkzaamheden op het platte dak (dakdekkers) wordt de Arbo-catalogus platte daken gehanteerd.

***BOUWBESLUIT:** Veilig onderhoud van een pand moet een onderdeel zijn van het ontwerp en dus van de bouwvergunning.

***WONINGWET:** De eigenaar van een gebouw heeft een wettelijke zorgplicht. Dit betekent dat hij moet zorgen voor de veiligheid van de gebruikers en moet dit als zodanig kunnen aantonen (woningwet artikel 1a, lid1).

***BURGERLIJK WETBOEK:** De bezitter van een opstal die niet voldoet aan de eisen die men daaraan in de gegeven omstandigheden mag stellen, en daardoor gevaar voor personen of zaken oplevert, is wanneer dit gevaar verwezenlijkt, aansprakelijk (Artikel 6.174 BW).

Na een ongeval zal er op basis van bovengenoemd wettelijk kader juridisch bepaald worden wie er in bepaalde mate verantwoordelijk wordt gehouden. Het volgende is een onderdeel van de arbo-wet en regelgeving.

ARBEIDSHYGIËNISCHE STRATEGIE

Bedrijven die werken volgens de arbeidshygiënische strategie zorgen ervoor dat er op de meest veilige manier gewerkt wordt. Hierbij gaat de voorkeur uit naar een collectieve voorziening (verhoogde borstwering, hekwerk) boven het gebruik van individuele valbeveiliging.

VERANTWOORDELIJKHEID WERKGEVER

Werkgevers moeten zorgdragen voor een veilige werkomgeving voor hun medewerkers. Wordt gewerkt op een plek waar valgevaar bestaat, dan moet de werkgever zorgen voor valbeveiliging, de arbeidshygiënische strategie in acht nemend. Via een Taak Risico Analyse (TRA) kan hij bepalen wat de meest geschikte voorziening is in een bepaalde situatie. Vervolgens moet hij ervoor zorgen dat de werknemers daarover kunnen beschikken (de kosten voor bepaalde voorzieningen worden doorbelast naar de klant). Zijn er aanhaakmogelijkheden, dan dient van tevoren bepaald te worden welke PBM's er nodig zijn om het werk veilig uit te voeren. Vaak ligt er een PBM-set in het gebouw die toegespitst is op het systeem op het dak. Tevens is de werkgever verantwoordelijk voor training en toezicht.

VERANTWOORDELIJKHEID WERKNEMER

De werknemer heeft daarnaast zelf ook de verantwoordelijkheid om zorg te dragen voor zijn eigen veiligheid. Hij doet er daarom verstandig aan altijd een eigen last minute-TRA uit te voeren: een korte check waarmee hij de situatie, aangeleverd materieel en/of de eventuele PBM's (onder andere harnas, lijnen en aanhaakmogelijkheid) controleert: zijn de verschillende onderdelen op elkaar afgestemd en toepasbaar in deze specifieke situatie en bij deze werkzaamheden? Voor werken met persoonlijke valbeveiliging moet ook zijn voorzien in een aangepaste BHV. Dit impliceert dat solitair werken eigenlijk niet mogelijk is. Bij twijfel moet de werknemer zijn werkgever raadplegen.

PLATTE DAKEN

De Arbowetgeving maakt onderscheid tussen diverse situaties en werkplekken. In dit whitepaper beperken we ons tot het werken op platte daken die niet voor het publiek toegankelijk zijn, zoals beschreven in de Arbocatalogus platte daken (dit geldt voor bitumineuze dakdekkers), inclusief de PBM's en daktoetredingen en de daarbij behorende wetgeving, normeringen en oplossingen .

SCHEMA AANPAK VALGEVAAR BIJ WERKZAAMHEDEN OP PLATTE DAKEN

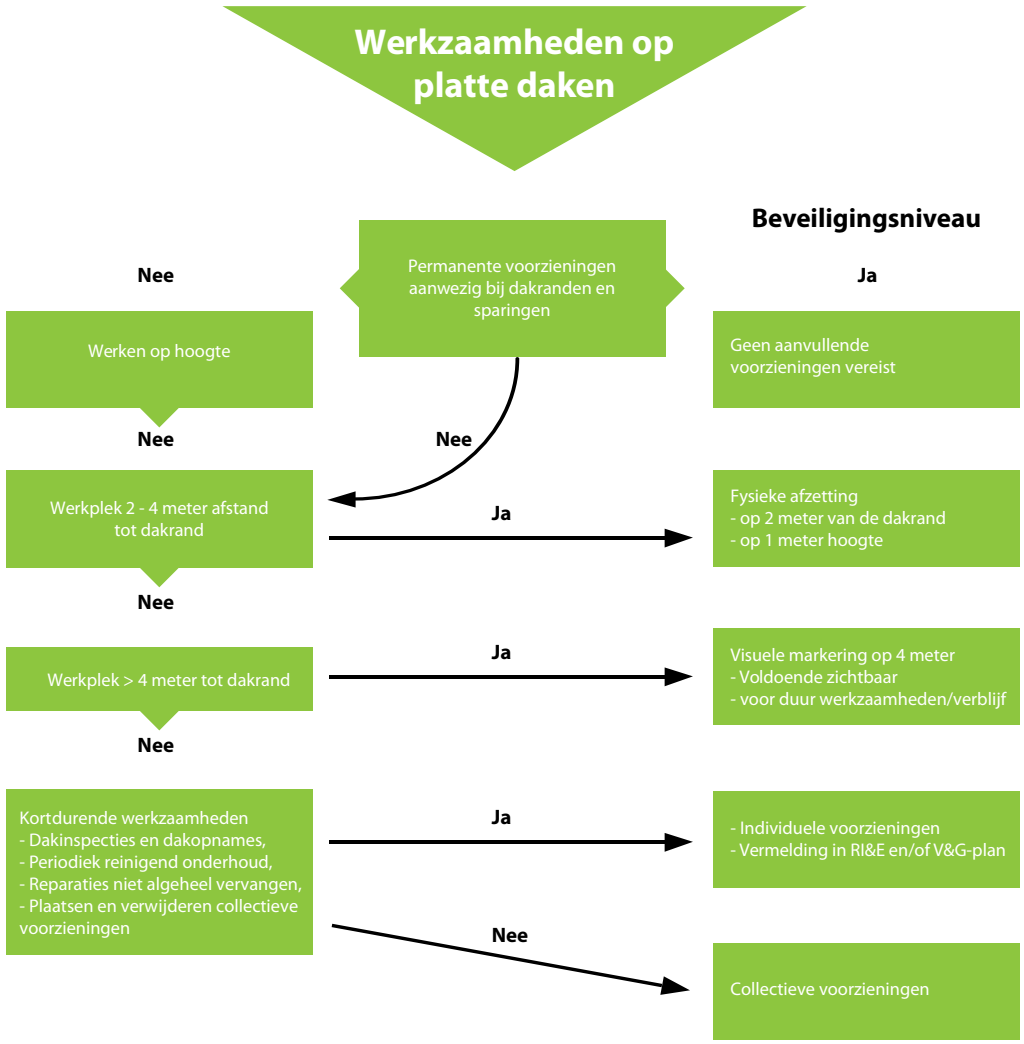

WETGEVING

Wij zetten voor u op een rijtje welke Arbo wet- en regelgeving relevant is bij werken op hoogte. In het bijzonder het werken op platte daken (Arbocatalogus-platte daken).

ARBEIDSOMSTANDIGHEDENWET

De Arbeidsomstandighedenwet geeft in grote lijnen aan waaraan werkgevers, werknemers en zzp'ers zich dienen te houden als ze werken op het dak. In hoofdstuk 3 en 5 van deze wet staat de verplichting voor werkgevers tot het voeren van een goed arbeidsomstandighedenbeleid en de inventarisatie en evaluatie van de risico's (RI&E), gelet op de arbeidshygiënische strategie (AHS). De arbeidshygiënische strategie bepaalt de volgorde van veilig werken:

1. Aanpak bij de bron (bijvoorbeeld een onderhoudsvrij dak)
2. Technische maatregelen (werkzaamheden uitsluitend in veilige zone)
3. Collectieve voorziening (hekwerk, zowel permanent als tijdelijk, steigers etc.)
4. Het gebruik van PBM's (aanhaakpunten , lijnsystemen etc.)

Pas wanneer een collectieve voorziening niet mogelijk is, of wanneer de werkzaamheden incidenteel van karakter zijn én van geringe duur en een collectieve voorziening redelijkerwijs niet kan worden gevergd, mag men gebruikmaken van PBM's. Het gebruik hiervan moet omschreven staan in de (bedrijfs) RI&E of het VenG (veiligheids en gezondheidsplan). Economische motieven zijn dus geen geldige reden om af te dalen in de arbeidshygienische strategie.

ARBEIDSOMSTANDIGHEDENBESLUIT

Het Arbobesluit vult de Arbeidsomstandighedenwet nader in. Voor werken op hoogte is artikel 3.16 lid 1, in relatie tot 3.16 lid 3 van toepassing.

LID 1: Bij het verrichten van arbeid waarbij valgevaar bestaat worden zo mogelijk een veilige steiger, bordes, werkvloer of doelmatige hekwerken c.q. leuningen toegepast (collectieve voorzieningen).

LID 3: Hekwerken en leuningen worden als doelmatig aangemerkt indien zij tenminste 1 meter boven het werkvlak beveiliging bieden tegen vallen.

Vervolgens zeggen de artikelen 7.3, 7.4 en 7.23 t/m 7.23 d iets over arbeidsmiddelen op hoogte. Arbeidsmiddelen zijn gereedschappen, machines en installaties die worden gebruikt bij het verrichten van werk. Arbeidsmiddelen dienen een CE-markering te hebben en geregeld gecontroleerd te worden. Vervolgens zeggen de artikelen 7.3, 7.4 en 7.23 t/m 7.23 d iets over arbeidsmiddelen op hoogte. Arbeidsmiddelen zijn gereedschappen, machines en installaties die worden gebruikt bij het verrichten van werk. Arbeidsmiddelen dienen een CE-markering te hebben en geregeld gecontroleerd te worden. Een CE keurmerk dient ervoor de koper te beschermen. Voor bepaalde risicovolle arbeidsmiddelen heeft de wetgever keuringsregels vastgelegd. Hieronder vallen PBM's (deze hebben ook een CE-markering) die jaarlijks gekeurd moeten worden. Een permanent ankerpunt kan geen CE keurmerk meer krijgen en vraagt dus om een extra controle vanuit de koper.

ARBOCATALOGUS

In overleg met de sociale partners heeft de overheid besloten dat branches voortaan zelf invulling mogen geven aan doelvoorschriften door het opstellen van arbocatalogi. Zo heeft de bouwnijverheid een onderverdeling in A-bladen voor platte daken, slopen, afbouw, en glaszetten. Ook de glazenwassersbranche heeft zijn eigen catalogus. Zodra zo'n branchecatalogus marginaal getoetst is door de voormalige arbeidsinspectie (ISZW), krijgt deze een status van wetgeving. Met andere woorden: wat in de catalogus staat, geldt als een minimale invulling om te voldoen aan de Arbowet. Onderbouwd afwijken mag, maar wel met een veiligheidsniveau dat minimaal hetzelfde is.

Stichting Arbouw heeft voor de bouw diverse catalogi opgesteld, de zogenaamde A-bladen. Zoals: Platte daken: (FNV bouw, hout en bouw bond, SBD, vebidak, veilig en gezond op het dak) en Veilig werken op hoogte: (FNV bouw, Aboma, CNV vakmensen, SDU, bouwend Nederland).

Op www.arbocatalogus-plattedaken.nl is meer informatie te vinden.

BRANCHE-AFSPRAKEN

Tot slot hebben we in deze opsomming van wet- en regelgeving te maken met branche-afspraken. De Stichting Bedrijfstakregelingen Dakbedekkingsbranche (SBD) heeft branche-afspraken uitgewerkt in de regeling Voorkom valgevaar bij werkzaamheden op platte daken, die onderdeel uitmaakt van de arbocatalogus.

SAMENVATTEND

In de praktijk geven de brancheafspraken dus de meeste informatie over veilig werken op hoogte. In grote lijnen komen de afspraken hierop neer:

- Volg de arbeidshygiënische strategie.
- Een collectieve voorziening (permanente leuningen en hekwerk) heeft de voorkeur boven het gebruik van individuele bescherming.
- Individuele bescherming is uitsluitend toegestaan bij de uitvoer van kortdurende werkzaamheden (maximaal 1 dag met maximaal 2 personen).
- Het beschermingsniveau van individuele valbeveiliging moet gelijk zijn aan dat van hekwerk of andere collectieve beveiliging.
- Vallen van een dak is geen optie! Daarom is alleen werken volgens het principe van gebiedsbegrenzing toegestaan. Als de gebruiker niet voorbij de dakrand kan komen, is vallen van een plat dak uitgesloten.
- Vanaf 2,5 m hoogte (ook <2,5 m zoals bij waterpartijen, sparingen, verkeerswegen), dient er veilig gewerkt te worden in de onveilige zone (0-4 m van de dakrand).
- Als de werkplek zich op meer dan 4 m van de dakrand bevindt, volstaat een zichtbare markering.\

VOOR DE WERKNEMER BETEKENT DIT:

- Aanlijnen moet gebeuren op een veilige plaats, slecht bij uitzondering mag 1 medewerker om zijn lijn te bevestigen de zone onaangelijnd betreden. Een veilige plaats is minimaal 4 m van de dakrand. Het verplaatsen van de veilige zone naar een staalkabel op 2 m van de dakrand is toegestaan.
- De individuele bescherming (PBM's) moet gebruikt worden zoals beschreven in het plan van aanpak, project RI&E. Of in een door bedrijf/pandeigenaar vastgestelde procedure die vermeldt wanneer en hoe er aangelijnd gewerkt dient te worden volgens de methode van gebiedsbegrenzing (positioneren).
- De gebruiker kan van de gebouweigenaar een dakprotocol eisen.
- De gebruiker moet nagaan of de ankerpunten en systemen regelmatig (volgens de voorschriften van de leverancier) gecontroleerd en geïnspecteerd worden.
- De gebruiker moet nagaan of de ankerpunten en systemen regelmatig (volgens de voorschriften van de leverancier) gecontroleerd en geïnspecteerd worden.

KEURING EN INSPECTIES

Een ankerpunt en of een permanent leeflijnsysteem dat verankerd is aan de onderconstructie valt niet onder arbeidsmiddelen, maar onder de bouwregelgeving. Een wet voor periodieke inspectie ontbreekt daarom. Fabrikanten en leveranciers eisen vaak wel een regelmatige (jaarlijkse) inspectie en onderhoud om het systeem te blijven waarborgen en te garanderen. De ankerpunten en lijnsystemen zijn namelijk onderhevig aan gebruik en weersinvloeden. Keuring en inspectie zijn overigens niet hetzelfde. Inspecteren kan eventueel visueel, samen met onderhoud, terwijl bij keuring ook vaak sprake is van beproeving van het systeem.

NORMERING

De Europese Commissie (EC) heeft EN795-2012 als geharmoniseerde norm gepubliceerd. Deze harmonisatie betekent dat de norm officieel in overeenstemming is met de Europese richtlijn voor PBM's en tijdelijke ankerpunten (arbeidsmiddelen) type B en E. De EN795-2012 is geaccepteerd als de stand der techniek voor alle type ankerpunten.

De EN795;2012 beperkt zich tot tijdelijke ankerpunten en stelt dat alle ankerpunten die permanent bevestigd worden aan een gebouw of structuur, daar onderdeel van zijn. Normen en testmethoden van deze Permanente ankerpunten worden specifiek behandeld in de aanvullende CEN/TS 16415:2013. Hierin staat dat producten en systemen voorzien kunnen worden van een Decleration of Conformity (de test volgens NEN795:12 door een unified body).

Het is sterk aan te raden te kiezen voor een systeem dat getest is volgens de norm NEN 795-2012 en de CEN/TS 16415:13

Diegene die het systeem aanschaft moet voor zichzelf bepalen of het veilig is of niet en moet voldoen aan het bouwbesluit. Daarbij zijn drie dingen belangrijk: de toelevering, het ontwerp en de installatie:

Het opvragen van een testrapport bij de fabrikant is stap 1. Stap 2 is een systeemberekening en constructieberekening. Stap 3 het installeren.

Een goede fabrikant kan zowel stap 1 als 2 aanleveren. ODIN (een door XSPlatforms ontwikkelde systeemberekeningstool) geeft bijvoorbeeld een systeemberekening volgens de laatste normering. Rekening houdend met de ondergrond (eventueel berekend middels eurocodes door een constructeur), aantal gebruikers en valhoogte.

Hieruit volgt een deflexie en krachtenberekening op de constructie, ankerpunten/kabel en het menselijk lichaam. Installatie dient te gebeuren door vanuit de fabrikant gekwalificeerde monteurs.

RISICO INVENTARISATIE EN EVALUATIE (RI&E)

Een RI&E geeft een algemeen inzicht in de veiligheids- en gezondheidsrisico's waaraan medewerkers worden blootgesteld. Een RI&E is de basis van het arbobeleid van een organisatie. Op basis hiervan kunnen acties ondernomen worden om veilig te werken.

BEDRIJFS RI&E

Alle bedrijven/werkgevers moeten volgens de Arbowetgeving een RI&E hebben uitgevoerd voor bedrijfseigen activiteiten. Als eigen werknemers ook op het dak komen, dan kan veilig werken op het dak hier een onderdeel van zijn.

BOUWPLAATS/PROJECT RI&E

Voor de uitvoering van werkzaamheden op een bouwplaats of project, is bij risicovolle werkzaamheden een V&G-plan nodig, waarvan de RI&E een onderdeel kan zijn.

DAK RI&E

Een Dak RI&E is bedoeld voor het plegen van periodieke / kortstondige onderhoudswerkzaamheden die jaarlijks enkele malen worden uitgevoerd, en niet langer dan 1 dag met maximaal 2 personen. Voor deze situaties kan de RI&E permanente individuele valbeveiliging adviseren.

Een opdrachtgever/pandeigenaar kan de verantwoordelijkheid voor het veilig werken bij onderhoud en inspectie bij de aannemende partij neerleggen. Toch zal hij erop moeten toezien of de afspraken worden nagekomen en veilig zijn. De kosten voor tijdelijke veiligheidsvoorzieningen worden aan hem doorbelast.

Een Dak RI&E laten samenstellen heeft als voordeel dat er keuze is uit vergelijkbare offertes. Bovendien wordt uiteindelijk een oplossing aangebracht die permanent (volgens de RI&E) aanwezig is door een ieder gebruikt kan worden om veilig op hoogte te werken.Een Dak RI&E leidt tot een dak dat voor alle betrokken partijen veiligheid biedt tegen valgevaar.

DE PRAKTIJK

In 2015 moest een glazenwasser op last van de ISZW zijn werkzaamheden staken op het project Armada-Den Bosch. De situatie was inderdaad zeer gevaarlijk te noemen. De glazenwasser moest op een getoogd kalzip-dak ramen bewassen die in het schuine gedeelte van het dak gelegen waren. Er was geen collectieve beveiliging aanwezig. Hij kon zich vastmaken aan een aantal ogen die op het frame van de zonnepanelen bevestigd waren.

De werkhoek hiervan was echter zo groot dat een zwaai/val aannemelijk was. In overleg met de valbeveiligingsexpert is een oplossing ontworpen waardoor een dergelijke zwaai uitgesloten is. Daarnaast was de daktoetreding heel onveilig (een losse ladder op een overloop met een valhoogte van acht verdiepingen). Hier is nu een valstopapparaat toegepast dat wordt vastgehaakt voordat men de ladder beklimt.
Dit project is uiteindelijk akkoord bevonden door de ISZW.
Maar uiteraard hangt alles af van het juiste gebruik van het systeem.
Daarom is het noodzakelijk dat de oplossing wordt onderbouwd in een RI&E en/of dat de werkwijze en de instructie bij de daktoegang hangen.

CONCLUSIE

WE KUNNEN UIT DE INFORMATIE DE VOLGENDE CONLUSIES TREKKEN:

1. Een Dak RI&E is een goed middel om uiteindelijk een veilig dak te krijgen voor kortstondige werkzaamheden.
2. De norm NEN795-2012 geldt niet meer voor ankerpunten vallend onder klasse A, C en D. Er wordt niet meer gecertificeerd volgens deze norm, maar wel getest. In CENT/TS 16415:2013 wordt dit omschreven en hanteert 2 personen.
3. Volgens de Arbowetgeving dienen alle systemen op platte daken gebruikt te worden als gebiedsbegrenzingssysteem. Want: vallen is geen optie.

HIERUIT VOLGEN DRIE AANBEVELINGEN:

4. Volg de arbeidshygiënische strategie.
5. Onderbouw het gebruik van individuele bescherming via een RI&E en/of V&G plan.
6. Plaats een valbeveiligingssysteem dat getest is volgens de norm NEN795-12, ook al is dat wettelijk niet meer verplicht.

Meer weten?

Aan de slag? Valbeveiliging aanschaffen? Dit whitepaper biedt uitkomst. Voor hulp op maat hierbij kunt u natuurlijk altijd terecht bij uw valbeveiligingsexpert. Deze whitepaper is tot stand gekomen in samenwerking met vakblad ARBO en AllRisk Valbeveiliging.

Kijk voor meer informatie op **www.ar.nl.** U kunt ook bellen via **0183 56 85 55** of stuur een e-mail naar **info@ar.nl.**

AllRisk valbeveiliging

MEER OVER **ALLRISK?**

Op de hoogte blijven?

Dat kan! Wij bieden u het laatste nieuws, trends, wetenswaardigheden en video's over valbeveiliging en veilig werken op hoogte. Bezoek onze website, meld u aan voor onze digitale nieuwsbrief of volg ons via social media.

valbeveiliging.nl

AllRisk valbeveiliging

Bleek 6
4206 CD
Gorinchem

Tel. 0183 56 85 55
Fax 0183 56 85 56

Email info@ar.nl

AllRisk
valbeveiliging